

În anul 1848 când clasele de jos ale poporului se găseau de lipsile și nevoile cele mai mari, societatea din Iași se hotărî a le veni în ajutoru între altele prin câteva reprezentațiuni teatrale, date în profitul lor.

Constantin Negruzzi fû atunci indemnatu de Doamnele și Domnii cari se oferise de a jucă pe scenă pentru acestu scopu binefăcătoru, de a traduce în versuri comedia de Molière „Les Femmes Savantes“ care trebuia să se joace la a treia sau a patra reprezentațiune. Timpul ănsé fiindu pre scurtu, Constantin Negruzzi nu avu timpu de a traduce, decât câteva scene din Actul III. Dar nici aceste nu furé reprezentate, căci înainte de ziua hotărîtă, izbucniré în Iasi turburări publice cari distraseré toate clasele societății de la ocupațiuni și petreceri pacinice chiar pentru binefaceri publice. Nici în volumul „Pecatele Tinerețelor“, nici în alte cărți și broșuri publicate de Constantin Negruzzi, nu se găsește această traducere, și credemu a face unu serviciu cetitorilor, publicându aceste scene în foaia noastră.

SCENE DIN ACTUL III.

din

Les Femmes Savantes.

de

Molière,

traduse de C. Negruzzi.

PERSOANE-

<i>Filaminta</i>	}	Fiicela Flaminiei.		<i>Trisotin</i> , pedantu
<i>Belisa</i> sora ei.				<i>Vadius</i> , pedantu
<i>Armanda</i>				<i>Lepine</i> , slugă
<i>Enrieta</i>				

SCENA I.

Filaminta, Belisa, Armanda, Enrieta, Trisotin.

Filaminta.

Să ne aședemu aice ca să putemu auți,
Aste versuri ce cu dramul trebui a le cumpeni.

Armanda.

Ah! să le-auđimu degrabă.

Belisa.

Moru de doru a le-ascultă,

Filaminta. (cătră Trisotin.)

Pentru mine-su juvaeruri cele ce scrii D-ta.

Armanda.

Pentru mine-i o dulceață care n'are-asemănare.

Belisa.

Pentru-a mea ureche este cea mai *nostimă* mâncare.

Armanda.

Ah! cetesce mai de grabă, nu ne lăsă să perimu.

Filaminta.

Nu veđi că de nerăbdare curēndu o să ne topimu?

Trisotin. (cătră Filaminta.)

Acesta e unu pruncu fragedu, abia în lume eșitu.

Ce'n ograda Dumitale eu astăđi l' amu zămislitu.

Filaminta.

Destul că are-așa tată pentru ca să-mi fie dragu.

Trisotin.

C'ai voi să'i fii neneacă, ăeu! așu pune ramașagu.

Armanda.

Ah! ce duhu! ce isteține!

SCENA II.

Enrieta, Filaminta, Belisa, Armanda Trisotiu Lepine.

Filaminta. (cătră Enrieta care vra să easă)

Pentru ce vrei să te duci?

Enrieta.

Mă ducu să nu cumva tulburu nisce vorbe atât de dulci.

Filaminta

Stă mai bine de ascultă aste versuri minunate.

Care gădele auđul cu plăceri neimitate.

Enrieta.

Pentru mine n'au placere frumsețele ce scriu,

Și minunele acestea a le prețui nu știu,

Trisotin. (cătră Enrieta)

Precum vėdu de 'nvățătură nu voesci a te-adapă.

Și simțesci plăcere numai să poți inimi fărmeacă?

Enrieta.

Ba ăeu nici una, nici alta.

Belisa.

Ah, mă rogu ean să vedemu.

Cum e pruncu Dumitale.

Filaminta. (cătră Lepine)

Dă scaune să ședemu.

(Lepine aducēndu scaune cade).

Armanda.

Nătărăule! se cade să căđi așa? .

Lepine.

Dacă-su grele.

Trisotin.

Norocu că n'ai fostu de steclă că te făceai bucățele.

Armanda.

Ah! ce duhu! oe istețime!

Belisa.

E unu nesfârșitu isvoru.

(se pune josu.)

Filaminta.

Ne topimu vędëndu cu ochii, d'așa foame d'așa doru.

Trisotin.

Dup' o foame atât de mare, pentru de a fi sătule.
Optu sermane versurile pare că n'aru fi destule;
Și poate n'ar fi greșală ca pe lângă epigramă,
Pe lâng' a unei balade ș'a unui madrigalu zamă,
S'adaogu și ihneluța unui sonetu micușoru,
Ce d'o tēnēră princesă a fostu primitu cu favoru.
Eu cu sare aticeasca preste tot l'am presuratu,
Și că-lu veți mănecă cu poftă pare'așu fi incre-
dințatu.

Belisa.

O! nu este indocală.

Filaminta.

S'ascultămu mă rogu curëndu.

Armanda.

Simtu cum inima-mi se bate inainte vrëndu, ne-
vrëndu.

Filaminta.

Dacă n'omu tacē odată să cetească n'a să poată.

Armanda.

Tăceți mă rogu.

Filaminta.

Ah lăsați-lu să cetească

Belisa. (cătră Enrieta).

Taci nepoată!

Trisotin. (cetesce).

Sonet cătră princesa Urania asupra frigurilor sale.

„Nu 'ncetezi, cu indurare

„A tratarisi domnesce

„Ș'a ținē impērătesce

„O vrășmaș' atât de mare.“

Belisa.

Ah minune de minune!

Armanda.

O ce galantu sentimentu?

Filaminta.

Pentru versuri ușurele numai elu are talentu.

Armanda.

La nu'ncetezi cu indurare mă inchinu și mă su-
punu.

A tratarisî vrăjmașă place cât nu potu să spunu.

Filaminta

A ținē impērătesce ș'a tratarisî domnesce.

Să spunu dreptu frasul acesta mă 'ncântă mă ne-
bunesce,

Belisa.

S'ascultămu mai inainte.

Trisotin. (cetindu)

„Nu 'ncetezi cu indurare

„A tratarisi domnesce

„Ș'a ținē impērătesce

„O vrășmaș' atât de mare.“

Armanda.

Nu 'ncetezi cu indurare!

Belisa.

A tratarisî vrășmașă.

Filaminta.

Domnesce ș' impērătesce.

Trisotin.

„Isgonesce-o ori ce-ar țice

„Din odaia-ți cea frumoasă,

„Unde asta neomenoasă,

„Viața-ți face neferice.“

Belisa.

Ah! destul, destul atăta; lasă-ne a resuflă.

Armanda.

Ah! te rogu mai dă-ne vreme să ne putem mi-
nună.

Filaminta.

Simtu la versurile-aceste oare ce că intră'n mine.
Ce mă face de plăcere leșinu strașnicu de imi vine.

Armanda.

Isgonesce-o ori ce-ar țice

Din odaia-ți cea frumoasă

Ah! cum odaia frumoasă este-aice frumosu pusu.

Odaia frumoasă are duhu cât nu este de spusu.

Filaminta.

Isgonesce-o ori ce ar țice.

Oh, cum acelu ori ce-ar țice este de unu gustu
istețu,

Acestu versu ne imitabilu să mă credeți n'are prețu.

Belisa.

De-acestu frumosu ori ce-ar țice țeu! că m'am
inamoratu.

Filaminta.

Drept să spunu de ori ce-ar țice sufletu-mi e in-
cântatu;

Dar înțelegēți ca mine toată frumseța lui?

Belisa.

O! O! ne mai întrebi încă?

Armanda.

Versu ca ista altul nu-i.

Filaminta.

Isgonesce-o ori ce-ar țice.

Nu'ți bate capul de densa, dă-o pe ușă afară,

Astă figură urită, neplăcută și amară;

Iseonesce-o ori ce-ar țice

Ori ce ar țice, ori ce ar țice.

Acestu ori ee ar țice țice precum i-am luat aminte,

Unu noianu de idei nalte, ș'unu milionu de cuvinte.

Armanda. (cătră Trisotin)

Dar când ai făcutu ean spune acestu frumosu *ori ce ar țice.*

Ți-a venitu in gându acele ce'nțelegemu noi aice?

Trisotin.

He! He!

Armanda.

Nu potu uită încă țicerea *Neomenoasă.*

Frigură neomenoasă, fațarnică, ticăloasă,

Care maltatarisese oamenii ce-o găzduescu.

Filaminta.

In scurt versurile-aceste o lume'nțreagă plătescu.

Să vedemu mai inainte.

Armanda.

Anc'odată *ori ce-ar țice.*

Trisotin (cetindu)

„Isgonesce-o ori ce ar țice.

Trustrele.

Ori ce ar țice!!!

Trisotin.

„Din odae-ți cea frumoasă,

Trustrele.

Odae frumoasă!!!

Trisotin.

„Unde astă neomenoasă,

Trustrele.

Frigură neomenoasă!

Trisotin.

„Viața-ți face neferice.

Filaminta.

Viață neferice!

Armanda și Beliza.

Ah!!

Trisotin.

„N'o veți cum făr'de rușine,

„Se vir'intr'atale vine,

Trustrele.

A!!!

„Ți și noapte te muncesce?

„De'i duce-o la feredee,

„Ca de pre pământu să piee,

„O ineacă, ș'o gătesce.

Filaminta.

S'a sfișitu, imi vine leșinu de plăcere.

Belisa.

O să moru!

Filaminta.

Te simțesci pe nesimțite cuprinsu de unu dulce floru.

Armanda.

„De'i duce-o la feredee

Belisa.

„Ca de pre pământu să piee.

Filaminta.

„O ineacă ș'o gătesce;

Dă-o cu capul in apă, *o ineacă ș'o gătesce;*

Armanda (Cătră Trisotin).

In ori care versu al vostru întâlnești câte-o minune.

Belisa.

A lor *nostimă* dulceață nici de cum se poate spune

Filaminta.

Nu intimpini nimicu altă, decât lucruri incântate.

Armanda.

Veți numai căărăuși mândre tot cu rose sămănat e.

Trisotin.

Cum vi se pare Sonetul?

Filaminta.

Minunatu! infricoșatu!

Mai frumosu lucru in viață de când sunt n'am ascultatu.

Belisa. (Cătră Enrieta).

Când auți aste, nepoată, cum poți sta fără simțire?

Enrieta.

Crede-mă, dragă mătușă, că noi nu suntemu de-o fire

Dumnetă vrei să te primbli tot pin stele și pin lună,

Mie viața cealumească mi se pare-a fi mai bună.

Trisotin (Cătră Enrieta).

Poate versurile mele au supăratu pe madama?

Enrieta.

Ba că nici le-am luat sama.

Filaminta.

Ean să vedemu epigrama.

Trisotin.

Asupra unei carăte ghiurghiulii date unei prietene a sale.

Filaminta.

Titlurile sale toate au oare ce foarte rar.

Armanda.

Să incănte ori ce inimi, ori ce suflete au daru.

Trisotin (cetindu.)

„Atât de scump imi plătesce amorul a sa plăcere,

Tustrele.

Ah!

Trisotin (cetindu.)

„Incăt cheltuii cu densusul jumătate din avere.

„Și când veți acea carătă.

„Tot cu auru poleită

„In care a mea Laisă se'ntinde cu molătate

Filaminta.

A mea Laisă, auđit'ați! eată ce-i învățatura.

Belisa.

Minunile care spune ȕeu! că covișescu măsura.

Trisotin (cetindu.)

„Și când veți acea carătă

„Tot cu auru poleită

„In care a mea Laisă se'ntinde cu molătate

„Când pe-a eighiurghiului perini selasă încet pe spate.

„Să nu ȕici că ea atărnă pe dricuri și pe curele

„Ci ȕi că o ținu legată baerele pungei mele.“

Belisa.

O! O! ne-ai trecutu cu șaga.

Armanda.

Amu rămasu incremenite!

Filaminta.

Numai dumneta scii face așa versuri potrivite!

Nu sciu, ănsă din minutul in care te-am cunoscutu

Poesia 'npelițată cum că ești am priceputu.

Trisotin (cătră Filaminta.)

Din a dumitale scieri când ai vrē a ne-arătă,

Am putē făr'indoeală și noi a ne minună.

Filaminta.

N'am lucratu nimic in versuri de si'n plecare eram;

Dar ț'oiu spune, incă'tnaină, că unu mare planu eu am,

Mē ocupu cu dinadinsul, și cu toate-avemu de gându,

O academie nouă să'nființāmu incurēndu.

O academie inaltă precum vē inchipuiți,

Tot din femei injgebată, căci barbații nu-su primiți.

Voiu să ridicu neamul nostru din astă'njosită stare,

Să-lu călăuzescu cu slavă pe a duhului cărare;

Să scāpāmu de-acea robe unde barbarii ne ținu,

Gāndindu că nu suntemu bune, decăt a toarce la inu.

Trisotin.

Acestu planu e de minune, și-lu găsescu pre lādatu.

Conv. Lit. a. III. No. 3.

SCENA III.

Cei mai de sus, Lepina.

Lepin (cătră Trisotin).

Domnule, unu omu te'ntreabă tot in negru imbrăcatu.

Trisotin.

Acesta e învățatul de care v'am fostu vorbitu;

Să-lu recomēndu Dvoastră eu i-am fostu făgăduitu.

Filaminta.

O! de visita aceasta să mă cređi că-su incântată:

Dumitale-ți sunt datoare.—Poftesce-lu să vie'ndată.

(Lepine ese și vine cu Vadius.)

SCENA IV.

Cei de mai sus, Vadius.

Trisotin (Presentāndu pe Vadius.)

Doamnelor! acesta-i omul care arde de dorință,

Ca să ve infășoșeze adānca sa reverință;

Ilu supunu vederei voastre și ve potu incredință,

Că'i omul ce cu sciința poate a se lāudă,

Filaminta.

Māna ce-lu infășoșază arată ce prețuesce.

Trisotin.

Am cinste să ve spunu ăncă că'nțelege și cetesce

Toți autorii vechimei. Greci și Latini nu-lu intrecu,

Și scie limba grecească, mai bine de cāt unu Grecu.

Filaminta,

Grecesce! scie grecesce! Sorioar'ai auđitu?

Belisa.

Nepoată! scie greecesce!

Armanda.

Grecesce! i de nebunitu!

Filaminta. (Cătră Vadius.)

Cum, domnule, scii grecesce, Ah! mē rog să cutezāmu,
Pentru hatirul grecescu și noi să te'nbrășoșāmu.

(Vadius imbrășoșează și pe Belisa și pe Armanda.)

Enrieta. (cătră Vadius care vra s'o imbrășoșeze).

Mē rogu, domnule, mă eartă! eu n'am învățatu gresce,

Filaminta.

Pre mine limba grecească mē'ncântă, mē nebunesce.

Vadius.

Poate că viindu aicē, cu a mea infășoșare

Convorbirii dumnevoastre aducu vre o supărare

Vr'o discuție 'nvēțată turburu poate? . .

Filaminta.

Ba, ba,

Acelu ce scie grecesce poate turburā ceva?

Trisotin.

Și în versuri și în proză dumnealui este vestitu.
Și de va voi sunt siguru c'are ceva de cetitu.

Vadius.

Sunt autori ce au mania a te urmări ori unde
Cu-ale lor rele producții de n'ai unde te ascunde
Cu care-ostinescu auđul tuturor ce întâlnescu;
Drept să spunu așa purtare foarte proastă o găsescu.
Și nu sufêru pe aciea ce-i găsescu în ori ce loču
Cetinduși recetindu versuri ce n'au nici rimăniei focu.

(Scoțindu unu vălătucu de hârtie.)

Eată nisce versurile pentru doi amorezați,
Pre care de'mi veți da voie voi rugă să le-ascultați.

Trisotin.

Au nespuse frumusețe versurile dumitale.

Vadius.

La a voastre Afrodita au datu grațiile sale:

Trisotin.

Eglogurile ce faceți sunt de unu așa înaltu stilu.
Incăt întrecu foarte, foarte pe Teocritu și Virgil.

Vadius.

Da odele dumitale? Drept să vă spunu între noi,
Ai lasatu pē-Oraș sermanul cale de-o poștă'napoi,

Trisotin.

Poate fi ceva mai gingaș de a voastre cânticele?

Vadius.

Sunt mai dulce decât mierea ale voastre sonețele.

Trisotin.

Crede-me toți se închină baladelor dumitale.

Badius.

Ce gustu și ce istețime au a voastre madrigale!

Trisotin.

Dacă ănsê veacul nostru ar voi a-ți respălți,

Vadius.

Dacă patria ingrătă ar sci a te prețui,

Trisotin.

În carăte aurite pe ulițe te-ai primblă.

Vadius.

Obscia înminunată statue ți ar-înălță. —

Asta este o baladă. . . .

Trisotin.

Nu știu dacă ai vêđutu,

Unu sonetu la nisce friguri ce o princes'au avutu?

Vadius.

L'am auđitu ieri cetindu-lu la un locu unde m'am dusu.

Trisotin.

Și sonetul cum se vede nu știu cine l'a compusu?

Vadius.

Nu știu, dar așa pute spune ori și la cine me întrebă,

Că sonetul dumisale e unu fleacu și nici de-o treabă.

Trisotin.

Mulți îl găsescu ănsê minunat și de gustu.

Vadius.

Deu!

Aceasta nu va să ăică că sonetul nu e rău;
Credu că auđindu-lu însuși vei fi de ideea mea.

Trisotin.

Poate dacă judecată și bunu gustu nu așa avea;
Știu că sonetu ca acela puțini oameni face potu.

Vadius.

O așa gogomanie diu pana-mi n'ășu vrea să scotu.

Trisotin.

Sonetul acela este de unu duhu foarte plăcutu,
Și o sprijinescu aceasta pentru că eu l'am făcutu.

Vadius.

Dumnetă?

Trisotin.

Ei.

Vadius.

Cum ce poate? Apoi mă miru cum au fostu. . .

Trisotin.

Au fost că'nadinsse vede ai vrutu casă-ți pară prostu.

Badius.

Sau că nu'i am luatuu sama; ori că mi l'au cetitu rău
Dar să lăsămu vorba asta, să v'arātu sujetul meu;
O baladă. . .

Trisotin.

Ce baladă! aceste sunt lucruri vechi,
De care sunt desvățate acum a voastre urechi.

Vadius.

Aceasta nu va să ăică că este rea.

Trisotin.

Ta, ta, ta.

Dobitocii de aceste sunt sătulu de-a ascultă.

Vadius.

S'ar cădê să vorbești ănsê mai făr de obrăznicie.

Trisotin.

Te poftescu strunesce-ți limba, fescelitoru de hârtie!

Vadius.

Ești ignoranța'n persoană!

Trisotin.

Esci unu prostu poetu sermane!

Vadius.

Tălharule!

Trisotin.

Blăstêmate!

Badius.

Mișelule!

Trisotin.

Gogomanie!

Filaminta.

Domnilor! ce va să ȳică?

Trisotin. (lui Vadius).

Mergi de'ntoarce inapoi,

Câte versuri ai furate de la vechi și de la noi.

Vadius.

Adu-ți aminte de cartea-ți care nime n'o cetesce.

Trisotin.

A ta prin băcălii astădi o vėdu cum se tāvălesce.

Vadius.

Te desfidu in prosă, versuri, latinesce și grecesce.

Trisotin.

Pana mea te-a da pe bete așa cum îți trebuiesce

Vadius.

Pedantu plinu de ignoranță!

Trisotin.

Poesii.

Filaminta.

Hula stați!

(Pendanții s'apucă de gātu și esu urmașide Filam. și de Arm.

Enrieta. (cătră Belisa).

Mătușică, mă rogu spune-mi, așa-su toți cei învățați?

RESUMATU

de prelecțiunile populare

ținute de D. Maiorescu.

Prelecțiunile populare, ce de mai mulți ani D. Maiorescu le ține in duminerele lunelor Februarie și Martie, au avutu de objectu astădată ca și in anul trecutu cercetări psihologice. Pe când ănsē in anul trecutu aceste cercetări se raportau mai ales la partea ce ne-amu obicinuitu a o numi intelectuală, in anul presentu ele s'au ocupatu mai mult de considerarea elementelor fisiologice și in genere au ținutu samă de rezultatele sciințelor esacte intrucăt stau in legătură cu psihologia.

Primul discursu a tractatu despre Frenologie și Fisiognomonie. S'a espusu sistemul lui Gall și a scolarului seu Spurzheim și s'a

vėduțu că frenologia se intemeiază pe următoarele patru ipotese: 1) Inteligința și morala omenească se manifestă prin mai multe facultăți inăscute, cari sunt fundamentele primitive a le calităților omenesci; 2) toate aceste facultăți sunt localizate in creeri, cari sunt organul lor fisiologicu specialu; 3) fiecare facultate in cuprinsul creerilor se distinge de celelalte in localizarea ei și se exprimă prin convexități (umflături, cocoșe, franț. *bosse*) la suprață; 4) aceste convexități se intipărescu in modu concentricu și in osul cranului, așa incăt pornindu din afară spre inlăuntru de la o convexitate locală a cranului se poate conchide la o convexitate corespunđitoare a surfeței creerilor, de la aceasta la calitatea intelectuală sau morală, care este localizată acolo.

Nici una din aceste patru ipotese nu se mai poate susține astădi. Și mai ăntēi ideea unei mulțimi de facultăți intelectuale și morale inăscute in sufletul omenescu, care nici-odată nu a fostu probată in psihologie, acum este deadreptul combătută și respinsă. Singura distingere, ce trebuie să se admită, este aceea intre inteligință și pasiune, ear inteligința insași este o singură proprietate fundamentală a omului, care odată ințeleasă in esința ei, esplică in modu unitaru toate celelalte așa numite facultăți separate ca nisce manifestări a aceluiașu principiu de acțiune interioară. Dar fie aceasta ori cum va fi, Gall, care susține o multiplicitate de facultăți, eră datoru să demonstreze numărul și distingerea lor, căci de la această demonstrare depindea mai ăntēi valoarea constatărilor frenologice. ănsē aci se constată din contră cea mai mare confusiune in sistemul frenoloigcu. Facultă-